

[JRET]

Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
Journal of Research in Education and Teaching

(ISSN: 2146-9199)

<http://www.jret.org/>

Geliş/Received: 30.10.2025 Kabul/Accepted: 13.12.2025/ Yayın

Tarihi (Published): 31.12.2025

Makalenin Türü / Article Type: Research / Araştırma

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

Ezgi MERMER*

Ragıp TERZİ**

Öz

Öğrencilerin öğretmenlerine yönelik saygı düzeylerini ortaya koymak adına geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirme çalışması amaçlanmaktadır. Örneklem, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde bulunan MEB' e bağlı özel ve devlet okulunda öğrenim gören 437 öğrenciden oluşmaktadır. Ölçek geliştirme sürecinde 35 maddelik bir havuz oluşturulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapılarak madde sayısı 32'ye düşürülmüştür. Pilot uygulama sonucunda 21 madde çıkarılmış ve analizler 11 maddeyle yürütülmüştür. Verilerin AFA için uygunluğuna ilişkin 11 madde ile yapılan analiz sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ,95 hesaplanmış ve Barlett Küresellik Testi (BKT) sonucu anlamlı bulunmuştur. Yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucuna göre ölçek tek boyut içermektedir. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %59,96 ve Cronbach Alfa ,94 bulunmuştur. Yamaç Grafiği ve paralel analiz yöntemi kullanılarak ölçeğin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uyum indekslerinin mükemmel uyum gösterdiği belirlenmiştir. Ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öğretmenlerine karşı göstermiş oldukları saygı düzeyini incelemek için uygun yapı ve kapsama sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Faktör Analizi, Güvenilirlik, Geçerlik, Ölçek Geliştirme, Öğretmene Saygı

Scale of Students' Respect Towards Teachers

Abstract

The aim of this study is to develop a valid and reliable scale to determine students' levels of respect toward their teachers. The sample consists of 437 students enrolled in public and private schools affiliated with the Ministry of National Education (MoNE) in the central districts of Şanlıurfa during the 2024–2025 academic year. During the scale development process, an initial item pool of 35 statements was created. Based on expert feedback, revisions were made, and the number of items was reduced to 32. Following a pilot study, 21 items were removed, and analyses were conducted using the remaining 11 items. Exploratory Factor Analysis (EFA) revealed a Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value of ,95, and Bartlett's Test of Sphericity was found to be significant. EFA results indicated a single-factor structure. The scale explained 59,96% of the total variance, and the Cronbach's alpha coefficient was calculated as ,94. Scree plot and parallel analysis confirmed the unidimensionality of the scale. Confirmatory Factor Analysis (CFA) showed excellent model fit indices. The findings indicate that the scale is a valid and reliable instrument, appropriate for assessing students' levels of respect toward their teachers.

Keywords: Factor Analysis, Reliability, Validity, Scale Development, Respect for Teachers

*Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Şanlıurfa, ebokoyun@gmail.com,
ORCID: orcid.org/0009-0007-9831-1796

**Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalı, Şanlıurfa,
terziragip@harran.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0003-3976-5054

Giriş

Eğitim sisteminin temel yapı taşlarından biri olan okul, yalnızca bilgi aktarımının gerçekleştiği bir yer değil, aynı zamanda bireyin toplumsal değerlerle tanıştığı ve kişisel gelişimini sürdürdüğü bir ortamdır. Okullar, bireysellik ve toplumsal anlayışın birleştiği kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır (Dewey, 2008). Okul, öğretmen ve öğrencilerin bir araya geldiği bir eğitim ve öğretim ortamıdır. Akyüz'e (1985) göre bu ortamlardan biri olan öğretim, öğretmenlerin sistemli ve düzenli bir eğitim ortamında öğrencilere bilgiyi aktarmak için araç ve gereçler kullandığı etkinliklerin tamamıdır. Bir diğer ortam olan eğitim, bireyin belirlenen hedeflere göre eğitilmesi sürecini ifade eder. Bu süreçte elde edilen bilgi, beceri, tutum ve değerler kişinin karakterinde farklılık oluşturur (Akbaş, 2004). Eğitim sosyal bir olgudur. Toplumun değerlerine göre toplumdaki bireyleri etkileme ve bu değerleri bireye kazandırma sürecidir (Gül, 2004).

Toplumsal yapının kültürel ve sosyal açıdan bozulması, bireylerin değişen yeni teknolojileri ve teknolojik ürünleri bilinçsizce kullanmaları sonucu meydana gelmektedir. Bu tür durumları önlemenin en etkili yolu insanlığa değer eğitimi vermektir (Aydın vd., 2014). Eğitimde değerler denilince akla sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma, iyi niyet, eşitlik, özgürlük, dürüstlük ve uzlaşma gibi pek çok terim gelir ve bu değerlerin hiçbiri diğerinden daha fazla ön planda tutulamaz. Amaç, bu kavramları eğitim yoluyla öğrencilere aktarmaktır (Kıroğlu vd., 2015). Ulaşılmaması gereken değerlerden biri olan saygı, öğrencilere kazandırılması gereken temel değerlerden biridir (Altunsoy, 2019).

Saygı çok boyutludur ve bir cümle veya kavram olarak incelenmemelidir. Saygının çevre, hayvan, doğa, fikir, kişilik, emek, insan ve kişinin kendisine karşı olan alanları bulunmaktadır (Arıcı ve Maden, 2018). Sözlük anlamıyla saygı "üstün oluşu, yaşı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla herhangi bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram ya da başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu" olarak açıklanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2025). Saygı, evrensel insan haklarının esası (Yazıcı ve Yazıcı, 2015), bireyin beraberinde yaşadığı bütün değerlerin temelidir (Pighin, 2005). Perese'e (2005) göre saygı, dil, din, ırk veya cinsiyet gözetmeksizin, diğerlerine önemsediklerini hissettirmek için farklılıklara saygı duymak ve insanları kabul etmek demektir. Loomans ve Loomans'a (2005) göre, birçok bilgi, değer ve sezgiyi kapsayan ve değerlerin temelini oluşturan temel bir değerdir. Berber'e (2019) göre başkalarına karşı kibar, dürüst ve hoşgörülü olmak, kötü dil kullanmamak, başkalarının duygularına saygılı olmak, tehditkâr olmamak ve farklılıkları kabul etmek demektir. Pighin'a (2005) göre bütün değerlerin en önemli ögesi olan saygı, diğer insanların zayıflıklarını, hatalarını ve tüm eylemlerini olduğu gibi kabul etmek demektir. Saygı, her yaşta insan için önemli bir değerdir. Bireyin yaşı veya yaşadığı çevre fark etmeksizin, saygı kavramı insani gelişimin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Saygı, birçok ahlaki ve sosyal değerlerin oluşumuna zemin hazırlayan evrensel bir tutumdur. Kişiler arası etkileşimde, iletişimi güçlendiren ve çatışmaları yapıcı biçimde dönüştürebilen en etkili bağlardan biri olarak öne çıkar (Perese, 2005).

Saygıya gereken özenin ve bilincin verilmediği bir ortamda eşitlik, adalet, empati ve insan haklarının korunmasının tam anlamıyla yaşanması beklenemez. Ülkemizde yapılan araştırmalar gösteriyor ki dürüstlük, saygı, iletişim, iş disiplini, temizlik, sevgi, hoşgörü, nezaket gibi kavramlar, çağdaş yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Çengelci, 2010; Yıldırım, 2022). Öyle ki araştırmalar, kamu ve özel okulların vizyon ve misyonları ele alındığında ilk sırada saygı değerinin geldiğini göstermiştir (Altınkurt ve Yılmaz, 2011). Bir okul saygı ve sevgi ögesini taşımazsa, ne kadar fazla bilgi üretirse üretsün mükemmel insan kaynağı yetiştiremez. Okul ortamı, öğrencilerin birbirlerine ve öğretmenlerine duydukları saygıyı gündelik yaşantılar içinde deneyimleyerek toplumsal yaşamın küçük bir modeli olarak bu değeri içselleştirmelerine olanak tanır. Bireyler, başka bireylerin onuruna saygı duyduklarında, diğer bütün değerleri de özümsemektedir. Aslında insanların barış ve huzur içinde yaşamasının ve çalışmasının temel koşulu karşılıklı saygıdır. Toplum olarak var olan insanlar için saygının değeri günlük hayatta daha önemli hale gelecektir. Öyle ki birbirini seven ve sayan toplumlarda sosyal ilişkiler güçlenir ve başka değerlerin oluşmasına zemin hazırlar (Köylü, 2016). Literatür incelemesi sonucunda saygı kavramını konu alan birçok araştırma yapıldığı belirlenmiştir. Bu araştırmaların önemli bir bölümü saygı kavramı etik değerler açısından ele alırken, bir bölümü de saygıyı değerler eğitimi açısından incelemiştir. Erken'in (2009) empati yeteneğinin ahlaki davranışlar üzerine olan etkisini belirlemek için geliştirilen Saygılı Davranış Ölçeği, saygıyı değerler eğitimi açısından ele almıştır. Ekmişoğlu'nun (2007) geliştirdiği Farklılıklara Saygı Ölçeği ile erken çocukluk döneminde farklılıklara saygı kavramı incelemiştir.

Eğitim sisteminin en temel unsurlarını öğrenciler, öğretmenler, eğitim programları, yöneticiler, eğitim profesyonelleri oluşturmaktadır. Bunların arasında öğretmenler en önemli unsurlardır. Öğretmenlik mesleği, farklı ülkelerde ve kültürel bağlamlarda değişen statü ve prestijine rağmen, doğrudan insan gelişimine katkı sunan yönüyle evrensel bir anlam taşımaktadır. Tarihsel süreçte yalnızca ekonomik bir geçim aracı olarak değil, aynı zamanda toplumsal değerler açısından saygın ve anlamlı bir meslek olarak değerlendirilmiştir. Bu yönüyle öğretmenlik, bireylerin yaşamına dokunan ve toplumların dönüşümünde temel rol üstlenen bir meslek grubu olarak öne çıkmaktadır. Bilgeler ve öğretmenler Türk eğitim tarihinde her zaman onurlu bir yere sahip olmuştur. Değişen aile yapıları, yükselen toplumsal değerler, okul binalarının değişmesine ve modernleşmesine rağmen aynı kalan eğitim programları, öğrencileri okul dışında dünyayla bağlantısını sağlayan internet eğitimi her geçen gün daha da zorlaştırıyor (Gordon, 2005). Bu bağlamda öğrencilerin öğretmenlere yönelik saygı algılarının tespit edilmesi önemli ve değerli görülmektedir. Öğretmenler mesleklerini uygularken öğrenciler ile iletişim içerisindeyler. Bu iletişim sürecinde öğrencilerin öğretmenlerine karşı göstermiş oldukları saygı önem taşımaktadır.

Öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olması sebebiyle öğrencilerin öğretmenlerine karşı göstermiş oldukları saygının derecesini belirlemek önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde,

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

öğretmene yönelik saygı kavramını ölçmeye yönelik bazı uluslararası veri toplama araçlarının geliştirildiği görülmektedir (Lin, Wang ve Chen, 2024); ancak bu alandaki çalışmaların sınırlı sayıda olması, konunun farklı kültürel bağlamlarda daha kapsamlı biçimde ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Günün çoğunu okulda geçiren öğrencilerin en çok öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla iletişim halinde olmaktadır. Öğrencilerin sınıf içerisinde öğretmenlerine karşı göstermiş oldukları davranışların saygı boyutunda araştırılması önemli görülmektedir. Tespit edilen eksiklik sebebiyle bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğrenim gören ortaokul ve lise öğrencilerinin öğretmenlerine yönelik saygı düzeylerini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu bölüm, çalışmaya ait araştırma modeli, örneklem, ölçeğin geliştirilme aşaması ve verilerin analizinde kullanılan istatistikî yöntemler sunulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve deneysel olmayan bir araştırma deseni olan tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama modelinde, belirli bir zaman diliminde birçok katılımcı ve nesneden elde edilen verilerin analizi ile araştırma sorularına yanıt aranır (Arseven, 2001).

Örneklem / Araştırma grubu

Araştırmanın örneklemini 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Bu çalışmada katılımcıların seçimi, kolay erişilebilirlik ve hızlı uygulama yapılabilmesi amacıyla, uygun örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir (Fraenkel vd., 2012; Gay vd., 2012). Pilot çalışma için 140 öğrenci uygulanarak pilot çalışma yapılmıştır. Literatürdeki kaynaklar göz önüne alındığında, pilot çalışmada kullanılan örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilir (Isaac ve Michael, 1995; Tabachnick ve Fideli, 2001). Açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapmak üzere yine uygun örnekleme yöntemi kullanılarak 437 öğrenciden veri toplanmıştır. Araştırmada AFA ve DFA için örneklem rastgele ikiye bölünerek veri setleri oluşturulmuştur. Her iki veri setinin uç değerleri atılarak toplamda 434 kişiden oluşan bir örneklem oluşturulmuştur. Veriler online ortamda toplandığından dolayı kayıp veri bulunmadığı belirlenmiştir. Çalışma örnekleminde bulunan toplam katılımcılar 248'i kız (%57,1) ve 186'sı erkek (%42,9) öğrencilerden oluşmaktadır. AFA için kullanılan birinci örneklem grubunun demografik bilgileri, Tablo 1'de sunulduğu üzere 125'i (%57,6) kız ve 92'si (%42,4) erkek olmak üzere toplam 217 öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 1*AFA Analizi Örneklem Grubuna Ait Demografik Bilgiler (N=217)*

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kız	125	57,6
	Erkek	92	42,4

DFA için kullanılan ikinci örneklem grubunun demografik bilgileri, Tablo 2’de sunulduğu üzere 123’ü (%56,7) kız ve 94’ü (%43,3) erkek olmak üzere toplam 217 öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 2*DFA Analizi Örneklem Grubuna Ait Demografik Bilgiler (N=217)*

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kız	123	56,7
	Erkek	94	43,3

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracında, öğrencilerin demografik özelliklerinden cinsiyeti ve araştırmacı tarafından geliştirilen öğrencilerin öğretmenlere yönelik saygı ölçeği soruları bulunmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, ölçek uygulama metodu ile elektronik ortamda toplanmıştır. Toplanan verilerin istatistik hesaplamalarında AFA ve paralel analiz için IBM SPSS 21 (IBM Corp, 2013) paket programı kullanılmıştır. DFA için Mplus 8.3 versiyonu (Muthén ve Muthén, 2019) programı kullanılmıştır. AFA, mevcut psikolojik yapıları belirlemeyi, DFA ise ortaya çıkan yapıyı test etmeyi hedeflemektedir (Costello ve Osborne, 2005). Ölçeğin güvenirlik çalışması kapsamında “Cronbach alfa katsayısı” ve “McDonald’s ω katsayısı” hesaplanmıştır. Yapı geçerliğini desteklemek amacıyla “madde-toplam korelasyon katsayısı” hesaplanmıştır. McDonald’s ω katsayısının hesaplanmasında JASP 0.16.1 (JASP Team, 2022) paket programı kullanılmıştır.

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği Geliştirme Süreci

Öğrencilerin öğretmenlere yönelik saygı düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen ölçek kapsamında, öncelikle nitel veri toplama süreci yürütülmüştür. Bu doğrultuda, farklı sınıf düzeylerinden seçilen bir grup öğrenciye “Öğretmenlerinize saygı gösterdiğinizizi nasıl ifade edersiniz?” şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilmiş ve elde edilen yanıtlar doğrultusunda 35 maddelik bir madde havuzu

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

oluşturulmuştur. Ölçeğin kapsam geçerliğini belirlemek için önceden oluşturulmuş 35 madde için dokuz uzmandan (iki alan uzmanı, dört ölçme değerlendirme uzmanı, bir Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı uzmanı, iki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni) görüş alınmıştır. Uzman görüşü dikkate alınarak bazı maddelerde düzenlemeler yapılmış ve 3 madde ise ölçekten çıkartılmıştır. Ölçekteki 32 madde için “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kısmen katılıyorum”, “Çoğunlukla Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” olacak şekilde beşli Likert tipi dereceleme ölçeği olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yargı belirtmekten kaçınma eğilimlerini engellemek amacıyla, ölçek tutum maddelerinde "fikrim yok" veya "kararsızım" gibi ifadeler yer verilmemiştir. Taslak halindeki ölçme aracına ölçeğin amacı ve nasıl doldurulacağını gösteren yönerge eklenmiştir. Sonrasında bu 32 maddenin tamamı pilot çalışma için kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak 140 öğrenciye uygulanmıştır. Taslak halindeki ölçek formu Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği Taslak Formu Ölçek Maddeleri

No	Maddeler
1	Öğretmenlerimden önce derslere girerim
2	Öğretmenlerim derslere gelmeden sıramda otururum.
3	Öğretmenlerim derslere geldiğinde ayağa kalkarım.
4	Öğretmenlerim konu anlatırken dikkatlerini dağıtmam.
5	Öğretmenlerimden izin almadan sınıfı terk etmem.
6	Öğretmenlerim ders anlatırken sözlerini kesmem.
7	Öğretmenlerim ders işlerken bir şeyler yiyip içerim.
8	Öğretmenlerim sınıftayken kapıyı çalıp içeri girerim.
9	Öğretmenlerim sınıfta olduğunda izin almadan sınıfta dolaşmam.
10	Öğretmenlerim ders işlerken dersin akışını bozmam.
11	Öğretmenlerimin yanında arkadaşlarımla argo konuşmam.
12	Öğretmenlerim ders anlatırken ders dışı şeylerle ilgilenmem.
13	Öğretmenlerimle sözlü tartışmaya girmem.
14	Öğretmenlerim ders işlerken sakız çiğnemem.
15	Öğretmenlerim konu anlatırken kafamı sıraya koyup uyumam.
16	Ders esnasında konuşmak veya soru sormak için elimi kaldırırım.
17	Ders esnasında öğretmenlerimden söz hakkı istemeden konuşmam.
18	Öğretmenlerime uygun bir şekilde hitap ederim. (Öğretmenim/ Hocam)
19	Öğretmenlerimin belirlediği kurallara uyarım.
20	Öğretmenlerimin verdiği görevleri yaparım.
21	Öğretmenlerime el-kol şakası yapmakta sakınca görmem.
22	Öğretmenlerimle konuşurken saygılı bir üslup kullanırım.
23	Öğretmenlerim benimle konuşurken başka şeylerle ilgilenmem.
24	Öğretmenlerimle konuşurken göz teması kurarım.
25	Öğretmenlerimin yaptığı eleştirileri dikkate alırım.
26	Öğretmenlerime karşı yaptığım bir yanlış varsa öğretmenlerimden özür dilerim.
27	Öğretmenlerimin görüntülerini izinsiz çekmekte sakınca görmem.
28	Öğretmenlerimin fiziksel özellikleriyle ilgili alay etmem.
29	Öğretmenlerime lakap takmam.
30	Öğretmenlerimle ilgili sosyal medyada küçük düşürücü ifadeler kullanmam.
31	Öğretmenlerimin arkasından kötü sözler söylemem.
32	Öğretmenlerime karşı kaba davranışlarda bulunmam.

Açımlayıcı faktör analizi

217 öğrenci verisi ile AFA yapılmıştır. AFA öncesinde elde edilen verilerin Faktör analizine uygun olup olmadığının belirlemek amacıyla “Barlett Küresellik Testi (BKT)”, “Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)” Testi uygulanmıştır. Araştırma kapsamında değişkenlerin tek değişkenli normal dağılımı çarpıklık ve basıklık açısından ± 2 aralığında olduğu görülmüş ve bütün boyutlarda normal dağılım kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2020).

Doğrulayıcı faktör analizi

Bu araştırmada 217 öğrenci verisi ile DFA yapılmıştır. DFA analizinde parametre kestirim yöntemini belirlemek amacıyla örneklem sayısının, tek değişkenli ve çok değişkenli normalliğin varsayım kontrolleri yapılmıştır. Araştırma kapsamında değişkenlerin tek değişkenli normal dağılımı çarpıklık ve basıklık açısından ± 2 aralığında olduğu görülmüş ve bütün boyutlarda normal dağılım kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2020). Fakat DFA analizlerinde yaygın olarak kullanılmakta olan “Maksimum Olabilirlik (ML)” yöntemini kullanmak için tek değişkenli normallik varsayımının sağlanması yeterli gelmediği aynı zamanda çok değişkenli normalliğin de sağlanması gereklidir (Şen, 2020). Ayrıca, tek değişkenli normalliğin sağlanmasının, çok değişkenli normalliğin sağlandığı manasına gelmediği unutulmamalıdır (Çokluk vd., 2014). Bundan dolayı çok değişkenli normallik varsayımının sağlanmadığı durumlarda kullanımı önerilen, ML yöntemine göre versiyonu daha dirençli olan ve normal olmayan dağılım durumunda ki-kare değerini düzelten kestirim yöntemlerinden “Yuan-Bentler sağlam ML (MLR)” yöntemi kullanılması uygun görülmüştür (Şen, 2020).

Bulgular

Pilot Çalışmaya Ait Bulgular

Pilot çalışma için toplanan 140 veri ile AFA öncesinde elde edilen verilerin Faktör analizine uygun olup olmadığının belirlemek amacıyla Barlett Küresellik Testi (BKT), Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi uygulanmıştır. 32 madde ile gerçekleştirilen testin KMO değerinin ,91 olması veri yapısının faktör analizi yapabilmek için uygun olduğunu göstermektedir. Barlett testinde yer alan ki-kare değerinin ($\chi^2=3076,13$; $sd= 49$; $p<,05$) anlamlı olması da verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Çokluk vd., 2010). Bu sebepten dolayı toplanan veriler faktör analizi için uygundur. Mardia çok değişkenli normallik (Mardia, 1970) testi sonucunda çok değişkenli normallik sağlanmadığı görülmüştür. Bu sebeple faktör analizinde faktörleştirme yöntemi olarak “Principal Axis Factoring” (Temel eksen faktör Analizi) kullanılmıştır. Temel eksen analizi, faktörlerin birbirine dik olduğu yeni bir korelasyon matrisi oluşturmak ve gizil yapıyı belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Fabrigar ve diğerleri (1999) gözlenen değişkenler arasındaki ilişkileri açıklamak için gizil değişkenleri anlamada temel eksen faktör analizinin kullanılmasını önermektedir. Problemler maddeler, birden fazla faktörde ,40'ın üzerinde yüke sahip olan veya herhangi bir faktörde yüksek yük değeri

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

olmayan maddelerdir (Büyüköztürk, 2003). Bu kriterler dikkate alınarak 32 maddelik ölçekten 21 madde çıkarılmıştır (1, 2, 3, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 17, 18, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31). Tablo 4'te açıklanan toplam varyans tablosu sunulmuştur.

Tablo 4

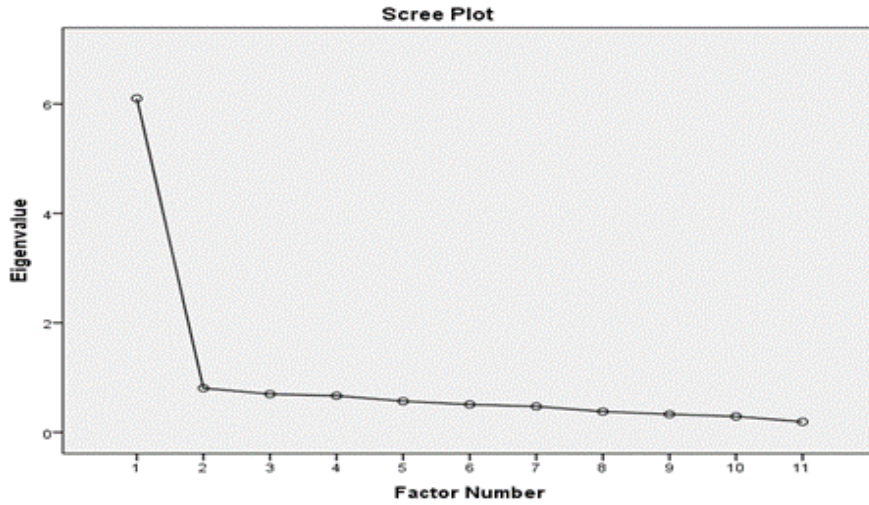
Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Bileşen	İlk Özdeğerler			Faktörleştirme Sonrası Özdeğer		
	Toplam	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde	Toplam	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde
1	6,10	55,45	55,45	5,63	51,19	51,19
2	,81	7,32	62,77			

Tablo 4 incelendiğinde 1'den büyük özdeğeri olan 1 faktör olduğu görülmektedir. Bu faktöre ait toplam açıklanan varyans %51 olarak bulunmuştur. Analize ait yamaç grafiği Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1

Yamaç Grafiği

Kırılma noktasına kadar sıralanan bileşenlerin sayısı, temel faktör yapısını temsil ettiği için faktör sayısının belirlenmesinde dikkate alınmaktadır (Gorsuch, 1983). Yamaç grafiği incelendiğinde, bir faktörden sonra bir kırılma olduğu ve bu nedenle yapının tek boyutlu olduğu belirlenmiştir. Daha sonra AFA yapılmıştır. Tablo 5'te analiz ait sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 5*Pilot Çalışmanın Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

No	Maddeler	Faktör Yüğü
19	Öğretmenlerimin belirlediğı kurallara uyarım.	,85
20	Öğretmenlerimin verdiğı görevleri yaparım.	,79
22	Öğretmenlerimle konuşurken saygılı bir üslup kullanırım.	,76
16	Ders esnasında konuşmak veya soru sormak için elimi kaldırırım.	,76
10	Öğretmenlerim ders işlerken dersin akışını bozmam.	,72
5	Öğretmenlerimden izin almadan sınıfı terk etmem.	,71
4	Öğretmenlerim konu anlatırken dikkatlerini dağıtmam.	,70
11	Öğretmenlerimin yanında arkadaşlarımla argo konuşmam.	,70
14	Öğretmenlerim ders işlerken sakız çiğnemem.	,65
32	Öğretmenlerime karşı kaba davranışlarda bulunmam.	,61
9	Öğretmenlerim sınıfta olduğunda izin almadan sınıfta dolaşmam.	,60

Tablo 5 incelendiğinde 11 maddelik tek boyutlu yapı elde edildiğı görülmektedir. Faktör yükü ,60 ile ,85 arasında değişmektedir. Faktör yükü, bir maddenin ilgili faktörle olan ilişkisinin derecesini gösteren bir katsayıdır (Kline, 1994). Faktör yüklerinin $\pm,50$ veya üzeri olması önemli kabul edilmektedir. Faktör yükü $\pm,70$ veya daha yüksekse, yapının iyi tanımlandığını gösterir (Hair vd., 2019). Tablo 5'te sunulan faktör yüklerine bakıldığında, ölçek maddelerinin iyi tanımlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu analizlere ek olarak paralel analiz yapılmıştır. Tablo 6'de paralel analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 6*Paralel Analiz Sonuçları*

Faktör Sayısı	Gerçek Veri Özdeğeri	Ortalama	Rastgele Veri Özdeğeri
1	6,10	1,48	1,60
2	,81	1,34	1,43

Paralel analiz, veri setindeki özdeğerlerin önerdiği faktör/bileşen sayısını, rastgele bir veri setinden elde edilen özdeğerlerle karşılaştırılmasına olanak tanımaktadır. Gerçek veri özdeğeri, rastgele veri özdeğerinden büyük olduğunda, bu durum faktör sayısını belirtir. Tablo 6 incelendiğinde, gerçek veri özdeğerinin (6,10) rastgele veri özdeğerinden (1,60) büyük olduğu tek bir durum gözlenmiştir. Bu durumda paralel analiz sonucuna göre tek boyut bulunmuştur. Bu analizler sonucuna göre ölçeğin tek boyut ve 11 maddeden oluştuğı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler tekrar analiz edilerek KMO ve BKT sonucu incelenmiş ve 11 maddeye ait KMO değeri ,93'e yükseldiğı görülmüştür.

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

BKT değerinin anlamlı olduğu görülmüştür ($sd= 55$; $p<,05$). Ölçeğin düzenlenmiş son hali Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

Boyut	Maddeler
Saygı	Öğretmenlerimin belirlediği kurallara uyarım.
	Ders esnasında konuşmak veya soru sormak için elimi kaldırıyorum.
	Öğretmenlerimin verdiği görevleri yaparım.
	Öğretmenlerim ders işlerken dersin akışını bozmam.
	Öğretmenlerimle konuşurken saygılı bir üslup kullanırım.
	Öğretmenlerimden izin almadan sınıfı terk etmem.
	Öğretmenlerim konu anlatırken dikkatlerini dağıtmam.
	Öğretmenlerimin yanında arkadaşlarımla argo konuşmam.
	Öğretmenlerim ders işlerken sakız çiğnemem.
	Öğretmenlerime karşı kaba davranışlarda bulunmam.
Öğretmenlerim sınıfta olduğunda izin almadan sınıfta dolaşmam.	

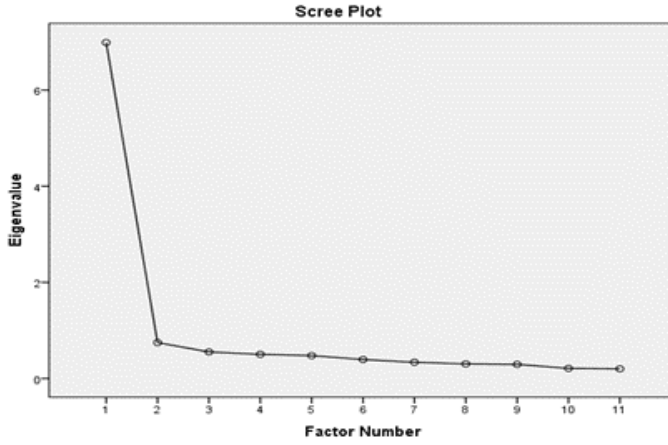
Açımlayıcı Faktör Analizi

Pilot çalışma sonrasında yapılan analizler sonucunda belirlenen 11 madde ile AFA ve DFA yapmak için 434 veri toplanmıştır. Toplanan veriler rastgele (random) olarak ikiye ayrılmış ve AFA için 217 veri kullanılmıştır. Maddelerin normallik varsayımını belirlemek için basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiş ve bütün değerlerin ± 2 arasına bulunduğu görülmüştür. Bu nedenle veri setinin normal dağılım gösterdiği varsayılmaktadır. Veriler online ortamda toplandığından dolayı kayıp veri bulunmadığı belirlenmiştir. AFA analizi yapılmadan önce örneklem büyüklüğünün uygunluğunu test eden “KMO” ve “BKT” incelenmiştir. KMO değeri ,95 olarak bulunmuştur. BKT sonucunun ise anlamlı olduğu görülmüştür ($sd=55$; $p<,05$). Bulunan sonuçlar dikkate alınarak veri setinin faktör analizine iyi derecede uygun olduğu söylenebilir. Faktörleşme yöntemini belirlenmeden önce veri seti çok değişkenli normalliği sağlayıp sağlamadığı Mardia çok değişkenli normallik (Mardia, 1970) yöntemi ile test edilmiştir. Çok Değişkenli normalliğin sağlanmadığı görülmüştür ($b2p=246,16$; $N(b2p)=44,93$; $p<,05$). Bundan dolayı faktör analizinde faktörleştirme yöntemi olarak ML kestirim yöntemi kullanılmamıştır. Faktörleştirme yöntemi olarak “Temel eksen faktör Analizi” kullanılmıştır. Tek faktör olduğu için döndürme yöntemi kullanılmamıştır. Açıklanan toplam varyans tablosu Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8*Açıklanan Toplam Varyans Tablosu*

Bileşen	İlk Özdeğerler			Faktörleştirme Sonrası Özdeğer		
	Toplam	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde	Toplam	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde
1	6,99	63,53	63,53	6,59	59,96	59,96
2	,75	6,78	70,32			

Tablo 8’de 1’den büyük öz değeri olan 1 faktör olduğu görülmektedir. Bu 1 faktörün toplam açıkladığı varyans %59,96 olarak bulunmuştur. Analize ait yamaç grafiği Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2*Yamaç Grafiği*

Yamaç grafiği incelendiğinde tek faktörden sonra kırılma olduğu ve dolayısı ile yapının tek boyutlu olduğu belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra, AFA gerçekleştirilmiştir. Analizin sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9*Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

No	Maddeler	Faktör Yüğü
7	Öğretmenlerim konu anlatırken dikkatlerini dağıtmam.	,86
8	Öğretmenlerimin yanında arkadaşlarımla argo konuşmam.	,83
11	Öğretmenlerim sınıfta olduğunda izin almadan sınıfta dolaşmam.	,80
4	Öğretmenlerim ders işlerken dersin akışını bozmam.	,80
5	Öğretmenlerimle konuşurken saygılı bir üslup kullanırım.	,79
3	Öğretmenlerimin verdiği görevleri yaparım.	,78
10	Öğretmenlerime karşı kaba davranışlarda bulunmam.	,76
9	Öğretmenlerim ders işlerken sakız çiğnemem.	,74
6	Öğretmenlerimden izin almadan sınıfı terk etmem.	,73
1	Öğretmenlerimin belirlediği kurallara uyarım.	,72
2	Ders esnasında konuşmak veya soru sormak için elimi kaldırırım.	,70

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

Tablo 9 incelendiğinde tek boyutlu yapı elde edilmiştir. Faktör yüklerinin ,86 ile ,70 aralığında olduğu görülmüştür. Bu analizlere ek olarak paralel analiz yöntemi kullanılmış ve bu analizlerin sonuçlarına göre ölçeğin tek boyutlu bir yapı oluşturduğu gözlemlenmiştir. Tablo 10'da paralel analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 10

Paralel Analiz Sonuçları

Faktör Sayısı	Gerçek Veri Özdeğeri	Ortalama	Rastgele Veri Özdeğeri
1	6,99	1,38	1,47
2	,75	1,26	1,34

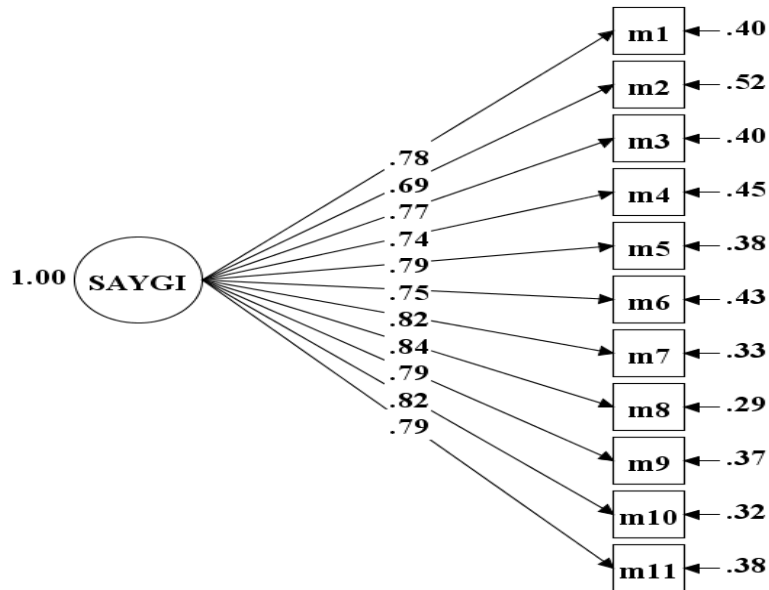
Tablo 10 incelendiğinde gerçek veri özdeğerinin (6,99) rastgele veri özdeğerinden (1,47) daha büyük olan tek bir durum olduğu görülmektedir. Bu bulgular, yapının tek boyut oluşturduğunu göstermektedir. Analizler doğrultusunda, ölçeğin tek boyut ve 11 maddeden oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Öğrencilerin öğretmenlere yönelik saygı ölçeğine ait 217 veri Mardia çok değişkenli normallik (Mardia, 1970) yöntemi ile test edilmiştir. Çok değişkenli normal dağılım varsayımının sağlanmadığı belirlenmiştir ($b2p=218,20$; $N(b2p)=32,75$; $p<0,05$). Bu sebeple MLR kestirim yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin tek boyutlu yapısını doğrulamak amacıyla bu araştırma kapsamında DFA yapılmıştır. Tek boyutlu yapının DFA diyagramı Şekil 3'te gösterilmektedir.

Şekil 3.

Öğrencilerin öğretmenlere yönelik saygı DFA diyagramı

Not: Tüm katsayılar standardize edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı ölçeğinin tek boyutlu yapısının uyum indeksleri incelenmiştir. Modelin genel uygunluğunu test etmek için temel ölçümlerden biri olan Ki-kare (χ^2) değeri kullanılmıştır. Ki-kare değeri örneğe ait kovaryans matrisi ile modellenen kovaryans matrisi arasındaki farkı tespit etmek için kullanılmaktadır (Hu ve Bentler, 1999). χ^2 istatistiğine ait olan p değeri örneklem büyüklüğünden büyük ölçüde etkilenir (Waltz vd., 2010). Bu nedenle χ^2 değerinin serbestlik derecesine bölünmesiyle elde edilen değer dikkate alınmıştır (Şimşek, 2007). Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, χ^2 değerinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2=65$; $p<,001$). Yapılan analiz neticesinde ($\chi^2=65$; $sd=44$; ($p<0,01$); $\chi^2/sd=1,477$; RMSEA=,047; SRMR=,032; CFI= ,98; TLI= ,97) uyum indeksleri görülmektedir. Bulunan değerler Tablo 11’de (Kline, 2016) değerlendirilmiştir.

Tablo 11*DFA Analizi Sonuçları*

İndeks	Mükemmel Uyum	İyin Uyum	Değer	Sonuç
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 3$	1,48	Mükemmel Uyum
RMSEA	$\leq ,05$	$\leq ,08$,047	Mükemmel Uyum
SRMR	$\leq ,05$	$\leq ,08$,032	Mükemmel Uyum
CFI	$\geq ,95$	$\geq ,90$,98	Mükemmel Uyum
TLI	$\geq ,95$	$\geq ,90$,97	Mükemmel Uyum

Tablo 11’de görüldüğü gibi DFA sonuçlarına bakıldığında, tüm uyum indekslerinin mükemmel uyum değerleri aldığı belirlenmiştir. Bu durum, ölçek maddelerinin ilgili yapıyla olan modellerinin uyumlu olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği Güvenirlik Çalışmalarına Ait Bulgular***Cronbach Alfa Güvenirliği***

Güvenirlik katsayısı 0,80’in üzerindeki değerler yüksek güvenilirlik olarak kabul edilir (Özdamar, 1999). Hesaplanan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ,94 olarak bulunmuştur. Cronbach alfa katsayısının yüksek çıkması, ölçekte yer alan maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğunu ve bu maddelerin hedeflenen yapıyı geçerli biçimde ölçtüğünü göstermektedir (Karasar, 1994). Buna göre hesaplanan güvenilirlik katsayısı ölçeği oluşturan istatistik tutum maddeleri arasında yüksek düzeyde bir iç tutarlılık olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

McDonald's Omega Katsayısı

Ölçeğin iç tutarlılığı McDonald's omega katsayısı ile değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda omega değeri $\omega = ,94$ olarak bulunmuştur (95% CI [,93; ,95]). Bu katsayının elde edilen düzeyi, ölçme aracının güvenilirliğinin yüksek olduğunu ve tutarlı sonuçlar verdiğini ortaya koymaktadır. McDonald's omega katsayısının ,70 ve üzerindeki değerleri genellikle kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığı ifade etmektedir (Dunn vd., 2014).

Madde Toplam Puan Korelasyonu

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeğinde bulunan maddelerin iç tutarlılığını belirlemek için madde ve madde toplam korelasyonları hesaplanmış olup Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12

Madde Toplam Puan Korelasyon Tablosu

No	Maddeler	Madde-Toplam Korelasyonu
1	Öğretmenlerimin belirlediği kurallara uyarım.	,70
2	Ders esnasında konuşmak veya soru sormak için elimi kaldırıyorum.	,69
3	Öğretmenlerimin verdiği görevleri yaparım.	,76
4	Öğretmenlerim ders işlerken dersin akışını bozmam.	,77
5	Öğretmenlerimle konuşurken saygılı bir üslup kullanırım.	,76
6	Öğretmenlerimden izin almadan sınıfı terk etmem.	,70
7	Öğretmenlerim konu anlatırken dikkatlerini dağıtmam.	,83
8	Öğretmenlerimin yanında arkadaşlarımla argo konuşmam.	,80
9	Öğretmenlerim ders işlerken sakız çiğnemem.	,71
10	Öğretmenlerime karşı kaba davranışlarda bulunmam.	,73
11	Öğretmenlerim sınıfta olduğunda izin almadan sınıfta dolaşmam.	,78

Tablo 12'de ölçekte yer alan tüm maddeler için madde-toplam korelasyonlarının ,69 ile ,83 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Büyüköztürk (2005)'in çalışmalarına göre, madde-toplam korelasyonunun ,30'un üzerinde olması, ilgili maddelerin bireyler arasında ayırt edici güce sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, söz konusu maddelerin aynı davranışsal yapıyı ölçmeye yönelik olarak işlevsel olduğunu belirtmektedir. Başka bir ifadeyle, maddeler öğrencilerin öğretmenlere yönelik saygısını ayırt etmektedir. 5'li Likert tipi derecelendirme ile düzenlenmiş olan ölçekte, tek boyut ve 11 madde bulunmaktadır ve ters madde bulunmamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmenler eğitim kurumlarının en önemli ve etkin elemanlarıdır. Öğretmenler mesleklerini uygularken öğrenciler ile iletişim içerisinde oldukları için. Bu iletişim sürecinde öğrencilerin öğretmenlerine karşı göstermiş oldukları saygı önem taşımaktadır. Bu çalışma kapsamında huzurlu, sağlıklı ve verimli bir eğitim öğretim ortamı oluşturmak için öğrencilerin öğretmenlere yönelik saygı düzeylerini belirleyecek bir ölçek geliştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde bulunan MEB' e bağlı özel ve devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri saygı, öğrenci ve öğretmen ile ilgili literatür araştırması yapılarak belirlenmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde 35 madde oluşturulmuş ve uzman görüşü neticesinde gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra 3 madde ölçekten çıkartılmıştır. Pilot uygulama için 140 öğrenciden veri toplanmıştır. Pilot çalışma sonrası yapılan analizler sonucunda ölçekten 21 madde çıkartılmıştır. Ölçek için belirlenen 11 madde ile AFA ve DFA analizleri yapılmıştır.

DFA yapılmış ve AFA sonucunda oluşan yapının doğruluğu kanıtlanmıştır. DFA sonuçlarına göre uyum indeksleri mükemmel uyum değerleri aldığı bulunmuştur. Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeğine ait iç tutarlık katsayısı ve ölçekte yer alan tüm maddeler için madde-toplam korelasyonlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Böylece ölçeğin tek boyut ve 11 maddeden oluştuğuna karar verilmiştir. Ölçekte ters ifade bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puanlar 11-55 arasında değişmektedir. Bu ölçekten alınan puanlar, öğrencilerin kendi değerlendirmelerine göre öğretmenlerine karşı gösterdikleri saygı düzeylerini ortaya koymaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek saygıyı, düşük puanlar ise düşük saygıyı göstermektedir.

Literatürde saygı kavramını farklı davranışlarla ele alan çalışmalarda bulunmaktadır. Sarmusak'ın (2011) geliştirdiği "Saygı Eğilimi Ölçeği" tek boyutlu ve çalışmadaki boyut ile tutarlılık göstermektedir. Erken'in (2009) geliştirmiş olduğu "Saygılı Davranış Ölçeği"; "çevredekileri önemseme/dikkate alma" ve "kaba davranışlar" olarak iki boyutlu olarak belirlenmiştir. Öksüz ve Güven (2012) tarafından geliştirilen "Farklılıklara Saygı Ölçeği" ise alt boyutları "bilgiye dayalı farklılıklar", "sosyal kategori farklılıkları" ve "değer farklılıkları" olarak belirlenmiştir. Nitekim Zhang vd. (2024) Konfüçyüsçü kültürel bağlamda yürüttükleri çalışmada, öğretmene saygı "hürmet" ve "korku" olmak üzere iki ayrı boyutta ele alınmış; hürmetin olumlu, korkunun ise olumsuz etkileri istatistiksel olarak doğrulanmıştır. Bu ayırım, saygının niteliğinin öğretmen-öğrenci ilişkileri ve akademik katılım üzerindeki etkilerini anlamada önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçek, öğrencilerin öğretmenlerine karşı göstermiş oldukları saygı düzeyini incelemek amacıyla uygun bir yapı ve kapsama sahip olduğu görülmüştür. Geliştirilen ölçeğin araştırmacılar tarafından farklı araştırma konularında kullanılması önerilmektedir. Bununla birlikte, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin daha da pekiştirilmesi adına, farklı yaş gruplarında, okul türlerinde ve kültürel bağlamlarda

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

uygulanması da önem arz etmektedir. Bu tür uygulamalar, ölçeğin farklı demografik ve sosyo-kültürel özelliklere sahip gruplarda da tutarlı ve anlamlı sonuçlar verip vermediğini test etme olanağı sunar. Ayrıca, bu çeşitlilik, ölçeğin evrensel geçerliliğini değerlendirme ve gerektiğinde kültürel uyarlamalar yapma açısından da değerli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda, ilerleyen çalışmalarda ölçeğin farklı bağlamlarda sınanması hem kuramsal hem de uygulamalı araştırmalar için önemli bir açılım yaratabilir. Huzurlu ve destekleyici bir okul ortamının inşası için öğrencilerin öğretmenlerine yönelik saygı düzeylerinin belirlenmesi ve bu verilerin farklı araştırmalarda kullanılması önemli görülmektedir. Saygı düzeyinin ölçülmesi, öğretmen-öğrenci ilişkilerini güçlendirme ve eğitim ortamının genel kalitesini artırma açısından kritik bir adımdır. Saygının hâkim olduğu sınıflarda öğrencilerin derse etkin katılımı artmakta, öğretmenlerin mesleki doyumu yükselmekte ve buna bağlı olarak öğrenme süreci daha verimli hale gelmektedir. Bu tür değerlendirmeler, eğitim araştırmaları için yol gösterici olmanın yanı sıra, eğitim politikalarının geliştirilmesi, disiplin yönetiminin iyileştirilmesi ve sınıf içi iletişimin güçlendirilmesi açısından da stratejik bir değer taşımaktadır. Bu bağlamda, eğitim politikaları ve sınıf yönetimi açısından daha somut öneriler sunulması, elde edilen verilerin uygulamaya dönük etkisini artıracaktır. Örneğin, öğretmen yetiştirme programlarına saygı temelli iletişim becerilerinin entegre edilmesi, okul rehberlik hizmetlerinde öğrenci-öğretmen ilişkilerine yönelik yapılandırılmış destek programlarının uygulanması ve sınıf yönetimi stratejilerinde karşılıklı saygıyı esas alan yaklaşımların benimsenmesi önerilebilir. Ayrıca, okul temelli politika belgelerinde saygı kavramının açık biçimde tanımlanması ve bu değer okul kültürüne yerleştirilmesine yönelik eylem planlarının oluşturulması, sürdürülebilir bir eğitim iklimi açısından katkı sağlayacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Harran Üniversitesi
Etik Kurulu Etik değerlendirme kararının tarihi: 03.02.2025
Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2025/14

Yazarların Katkı Oranı

Araştırmanın yürütülmesi sürecinde eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. Kademedede gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Tez No. 190366) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi - Ankara] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Akyüz, Y. (1985). Öğretmen ve Gençlik. *Milli Eğitim*, (66), 22-27.
- Altinkurt, Y. ve Yılmaz, K. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 113-128.
- Altunsoy, Y. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde duygu ve düşüncelere saygı değerinin etkinlik temelli öğretiminin öğrencilerin saygı eğilimine etkisi* (Tez No. 586143) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi – Erzurum] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Arıcı, İ. ve Maden, K. (2018). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programında saygı değeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 237-256.
- Arseven, A. D. (2001). *Alan araştırma yöntemi* (2. baskı). Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. ve Şebnem, A. G. (2014). *Okulda değerler eğitimi* (6. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Berber, S. (2019). *4. sınıf sosyal bilgiler dersinde değer öğretimine ilişkin öğrencilerin oluşturduğu metaforların incelenmesi* (Tez No. 542931) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi – Çanakkale] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analiz el kitabı* (3. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el Kitabı* (5. Baskı). Cankin Matbaası.
- Costello, A. B., & Osborne, J. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 10(7), 1-9. doi: <https://doi.org/10.7275/yj1-4868>
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması* (Tez No. 258126) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi – Eskişehir] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Çokluk Ö., Şekercioğlu G. ve Büyüköztürk Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. (3. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (1. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık
- Dewey, J. (2008). *Okul ve toplum*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dunn, T. J., Baguley, T., & Brunsden, V. (2014). From alpha to omega: A practical solution to the pervasive problem of internal consistency estimation. *British Journal of Psychology*, 105(3), 399–412. <https://doi.org/10.1111/bjop.12046>
- Ekmişoğlu, M. (2007). *Erken çocukluk döneminde farklılıklara saygı kavramı hakkında öğretmen görüşlerinin incelenmesi ve Farklılıklara Saygı Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması* (Tez No. 226206) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi – Çanakkale] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Erken, M. (2009). *Empati becerisinin ahlaki davranışlar üzerindeki etkisi* (Tez No. 228717) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi – Sakarya] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C., & Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4(3), 272-299. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.4.3.272>
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design ve evaluate research in Education* (8. baskı). McGraw Hill.
- Gay, L.R., Mills, G.E., & Airasian, P.W. (2012). *Educational research: Competencies for analysis and applications* (10. baskı). Pearson.
- George, D., & Mallery, P. (2020). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference, sixteenth edition*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429056765>
- Gordon, T. (2005). *Etkili öğretmenlik eğitimi*, (B., Özkan, E., Aksay, Çev.) Sistem Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 1996)
- Gorsuch, R. L. (1983). *Factor analysis* (1. baskı). Saunders
- Gül, G. (2004). Birey, toplum, eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 223-236.
- Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European Business Review*, 31(1), 2-24. <http://doi.10.1108/EBR-11-2018-0203>
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- IBM Corp. (2013). *IBM SPSS Statistics for Windows (Version 21.0)* [Computer software]. IBM Corp.
- Isaac, S., & Michael, W. B. (1995). *Handbook in research and evaluation: A collection of principles, methods, and strategies useful in the planning, design, and evaluation of studies in education and the behavioral sciences*. Edits publishers.
- JASP Team. (2022). *JASP (Version 0.16.1)* [Computer software]. <https://jasp-stats.org/>
- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31-36. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02291575>
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kıroğlu, K., Elma, C., Kesten, A. ve Egüz, Ş. (2015). Üniversitede demokratik bir değer olarak hoşgörü. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 86-104. <https://doi.org/10.17499/jsser.65187>
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis* (1. baskı). Routledge.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4. baskı). The Guilford Press.
- Köylü, M. (2016). *Teoriden pratiğe değerler eğitimi* (1. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Lin, Y.-L., Wang, C.-H., & Chen, Y.-C. (2024). Development and validation of the Students' Respect for Teachers Scale: A two-dimensional model of reverence and fear. *Educational Studies*. <https://doi.org/10.1007/s11218-024-09905-3>
- Loomans D. ve Loomans J. (2005). *Çocuklara öz saygıyı ve değerleri öğretmenin 100 yolu* (1. Baskı). Ege-Meta Yayınları.
- Mardia, K. V. (1970). Measures of multivariate skewness and kurtosis with applications. *Biometrika*, 57(3), 519-530. <https://doi.org/10.1093/biomet/57.3.519>

- Muthén, L., & Muthén, B. (2019). *Mplus User's Guide* (8. baskı). CA: Muthén ve Muthén.
- Öksüz, Y., ve Güven, E. (2012). Farklılıklara Saygı Ölçeği (FSÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(5), 457-473. http://dx.doi.org/10.9761/jasss_247
- Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Kağan Kitapevi.
- Perese (2005). *Yapılandırıcı yaklaşımla hazırlanmış 69 etkinlik (saygı)*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Pighin, G. (2005). *Çocuklara değer aktarımı* (1. baskı). İlya Yayınevi.
- Sarmusak, D. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ve algıladıkları öğretmen tutumlarının öğrencilerin ahlakî değer yargılarına etkisi* (Tez No. 288413) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi – Ankara] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Şen, S. (2020). *Mplus ile yapısal eşitlik modellemesi uygulamaları* (1. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları* (1. baskı). Ekinoks Yayınları.
- Tabachnick, B. G., & Fideli, L.S. (2001). *Using Multivariate Statistics* (4. baskı). Ally And Baco
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. baskı). Pearson Education Limited.
- Türk Dil Kurumu. (2025). Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 10 Mart 2025, <https://sozluk.gov.tr>
- Waltz, C. F., Strickland, O. L., & Lenz, E.R. (2010). *Measurement in Nursing and Health Research*. Springer Publishing Company.
- Yazıcı, A. ve Yazıcı, S. (2015). Saygı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Turkish Studies*, 10(14), 769-780. <https://doi.org/10.7827/TURKISHSTUDIES.9079>
- Yıldırım, Y. (2022). Türk Milli Kültüründe değerler ve değerler eğitimi. *Sakarya Üniversitesi Türk Akademi Dergisi*, 1(1), 15-27.

Extended Abstract

The fundamental elements of an education system include students, teachers, curricula, administrators, and education professionals. Among these, teachers are the most critical component. Although their status and prestige vary across countries and cultures, teaching—being a profession that directly involves people—has long been regarded not only as a source of income but also as a sacred vocation. In Turkish educational history, sages and teachers have always held an honorable place. Despite changing family structures, evolving societal values, and the modernization of school buildings, the persistence of outdated curricula and the increasing influence of the internet as a bridge between students and the outside world have made education more challenging (Gordon, 2005). In this context, identifying students' perceptions of respect toward teachers is considered both important and valuable. Teachers are in constant communication with students while practicing their profession. Determining the degree of respect students show toward their teachers during this interaction process is of great significance. However, a review of the literature revealed no existing data collection tool specifically developed to measure students' levels of respect toward teachers. Students, who spend most of their day at school, primarily interact with their teachers and classmates. Therefore, examining students' classroom behaviors toward teachers through the lens of respect is deemed essential. Due to this identified gap, the aim of this study is to develop a valid and reliable measurement tool to determine the level of respect

middle and high school students enrolled in schools affiliated with the Ministry of National Education (MoNE) show toward their teachers.

This study adopted a quantitative research approach and employed a non-experimental survey design. The sample consisted of students attending public and private schools affiliated with MoNE in the central districts of Şanlıurfa during the 2024–2025 academic year. Participants were selected using a convenience sampling method to ensure accessibility and ease of implementation (Fraenkel et al., 2012; Gay et al., 2012).

For statistical analyses, IBM SPSS 21 (IBM Corp., 2013) was employed for EFA and parallel analysis, while Mplus 8.3 (Muthén & Muthén, 2019) was used for CFA. EFA aimed to identify underlying psychological structures, whereas CFA tested the emerging structure (Costello & Osborne, 2005). Reliability was assessed through Cronbach's alpha and McDonald's ω coefficients, and construct validity was supported by item–total correlations.

During the scale development phase, an item pool of 35 single-dimension items was created. To ensure content validity, expert opinions were obtained from nine professionals (two subject matter experts, four measurement and evaluation experts, one Turkish language/literature expert, and two Turkish literature teachers). Based on their feedback, some items were revised, and three items were removed. Following a pilot study, 11 items were retained for EFA and CFA, and data were collected from 437 students using the same sampling method. The sample was randomly split into two datasets for EFA and CFA. After removing outliers, the final sample consisted of 434 students. Skewness and kurtosis coefficients were examined to assess normality, and all values were within the ± 2 range.

EFA was conducted with data from 217 students. Prior to EFA, Bartlett's Test of Sphericity and the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Test were applied to assess data suitability. The variables were found to be normally distributed within the ± 2 range for skewness and kurtosis (George ve Mallery, 2020). However, since univariate normality alone is insufficient for using the Maximum Likelihood (ML) method in CFA, multivariate normality was also tested. As multivariate normality was not met, the Yuan-Bentler Robust ML (MLR) estimation method—recommended for non-normal distributions—was used instead (Şen, 2020).

After the pilot study, 21 problematic items were removed due to high loadings on multiple factors or low loadings on any factor. EFA conducted with the remaining 11 items yielded a KMO value of ,95, and Bartlett's test was significant ($p < ,05$). Mardia's test indicated that multivariate normality was not achieved ($b2p = 246,16$; $N(b2p) = 44,93$; $p < ,05$), so Principal Axis Factoring was used instead of ML. The EFA results showed a single-factor structure, explaining 59,96% of the total variance, with a Cronbach's alpha of ,94. Scree plot and parallel analysis confirmed the unidimensionality of the scale.

CFA was conducted with data from another 217 students to confirm the single-factor structure. Mardia's test again indicated a lack of multivariate normality ($b2p = 218,20$; $N(b2p) = 32,75$; $p < ,05$), so the MLR estimation method was used. The CFA fit indices indicated excellent model fit, confirming the alignment of the items with the intended construct. Educational environments where mutual respect exists between students and teachers will contribute not only to academic achievement but also to the support of individuals' social and emotional development.

In conclusion, the developed scale was found to be valid and reliable. It is suitable for examining students' levels of respect toward their teachers in terms of both structure and

content. It is recommended that researchers use this scale in larger samples and different studies. Identifying students' respect levels is considered crucial for fostering a peaceful and positive school environment. Measuring students' respect toward teachers is seen as a significant step toward enhancing the quality of the educational environment and strengthening teacher-student relationships. Educational environments where mutual respect exists between students and teachers will contribute not only to academic achievement but also to the support of individuals' social and emotional development.

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği

Ek 1

Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği Maddeleri

Boyut	Madde Numarası	Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Saygı	1	Öğretmenlerimin belirlediği kurallara uyarım.	1	2	3	4	5
	2	Ders esnasında konuşmak veya soru sormak için elimi kaldırıyorum.	1	2	3	4	5
	3	Öğretmenlerimin verdiği görevleri yaparım.	1	2	3	4	5
	4	Öğretmenlerim ders işlerken dersin akışını bozmam.	1	2	3	4	5
	5	Öğretmenlerimle konuşurken saygılı bir üslup kullanırım.	1	2	3	4	5
	6	Öğretmenlerimden izin almadan sınıfı terk etmem.	1	2	3	4	5
	7	Öğretmenlerim konu anlatırken dikkatlerini dağıtmam.	1	2	3	4	5
	8	Öğretmenlerimin yanında arkadaşlarımla argo konuşmam.	1	2	3	4	5
	9	Öğretmenlerim ders işlerken sakız çiğnemem.	1	2	3	4	5
	10	Öğretmenlerime karşı kaba davranışlarda bulunmam.	1	2	3	4	5
	11	Öğretmenlerim sınıfta olduğunda izin almadan sınıfta dolaşmam.	1	2	3	4	5

* Öğrencilerin Öğretmenlere Yönelik Saygı Ölçeği, atıf göstermek şartıyla ek bir izin alınmadan araştırmalarda kullanılabilir.